

**УЧЕНИЙ, ПОЕТ, РОМАНТИК
(ПАМ'ЯТІ ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
РУДОЛЬФА ЯКОВИЧА БЕЛЕВЦЕВА
(5 ЛИПНЯ 1937 РОКУ – 27 ГРУДНЯ 2022 РОКУ))**

Уйти, чтобы остаться,
Ведь жизнь как шоу!
С иллюзией расстаться,
Все начать снова.

Уходишь, чтобы возвратиться,
Влюбиться, чтобы измениться,
Играть, чтоб веселиться,
Сгореть, чтоб возродиться!

(2002 р.)¹

27 грудня 2022 р. на 86 році пішов із життя видатний учений, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, член-кореспондент НАН України, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, завідувач відділу екологічної геології та термодинаміки геосфер Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» **Рудольф Якович Белєвцев**.

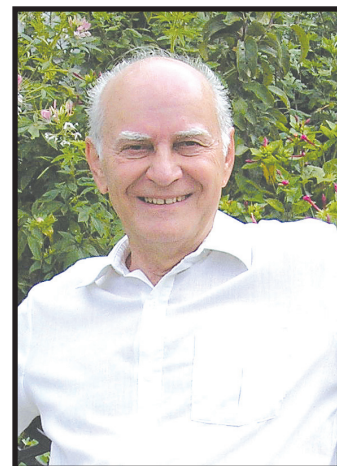
Рудольф Якович народився 5 липня 1937 р. на Північному Кавказі в селищі Садон Алагірського району Північно-Осетинської Автономної Радянської Соціалістичної республіки в сім'ї майбутнього академіка Національної академії наук України, професора, доктора геолого-мінералогічних наук, одного із засновників металогенічної школи в Україні та Відділення металогенії Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР (нині – Державна установа «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України») Якова Миколайовича Белєвцева.

У своїх спогадах Рудольф Якович писав:

«Від батька – я став геологом (точніше, петрологом і геохіміком), досліджував геологію Українського щита, був у Якутії, алмазній трубці «Зірниця», у Забайкаллі, Казахстані, Прибалтиці, Закарпатті, був у міжнародних рейсах на науково-дослідницькому судні «Академік Вернадський» по Індійському й Атлантичному океанам із заходами у Грецію, Єгипет, на Сейшели, в Індію, Цейлон, Сінгапур, Бразилію, Гвінею, у геологічних маршрутах по Іспанії, Англії, досліджував проблеми утворення порід Кривбасу, уранових родовищ, первинного кислого океану, вільного кисню, ядерної енергетики, термодинаміки ізотопів, тектоніки плит.

Під його керівництвом довелося навіть захистити докторську дисертацію.

Від матері – отримав ім'я Рудольф, оскільки мати захоплювалася відомим у її молодості артистом Рудольфом Валентино; мати в молодості грала на гітарі та співала, обожнювала музику, і тому примусила мене закінчити Криворізьку семирічну музикальну

школу за класом скрипки, завдяки чому я часто виступав у складі симфонічного оркестру школи разом із двоюрідним братом Аліком із концертами на рудниках Кривбасу. Грали й симфонії, наприклад Вівальді. Займався спортом – гімнастикою, баскетболом, шахами. Танцюю, особливо після банкетів <...>».

Рудольф Якович пройшов славетний професійний шлях – від посади інженера-геолога до члена-кореспондента НАН України. У 1959–1962 рр. Р.Я. Белєвцев працював інженером-геологом у Забайкальській експедиції науково-дослідного сектору Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка, у 1962–1965 рр. він – аспірант Інституту геологічних наук АН УРСР, 1965–1969 рр. – в Інституті геологічних наук АН УРСР, з 1969 р. працював в Інституті геохімії та фізики мінералів Академії наук УРСР (з 1991 р. – Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України) на посадах наукового та старшого наукового співробітника, у 1985–1994 рр. – завідувач відділу, з 1994 до 1997 рр. – заступник директора з наукової роботи Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України. У 1990 р. був обраний членом-кореспондентом АН УРСР за спеціальністю петрологія і рудні родовища. З 1997 р. він працював на посаді головного наукового співробітника Державного наукового центру радіогеохімії навколишнього середовища НАН та МНС України (нині – Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України»), де із 2000 р. очолював відділ екологічної геології та термодинаміки геосфер (сучасна назва). У 2016–2021 рр.

¹ Поетичні твори Р.Я. Белєвцева цитуються за виданням: Валентинов Рудольф (Белєвцев Р.Я.). Россыпи стихов полусерьезных. Киев, 2017. 62 с.

він працював заступником академіка-секретаря Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України.

Рудольф Якович – автор понад 240 наукових праць, серед яких 45 монографій. Основна наукова діяльність Р.Я. Белевцева була пов'язана з вирішенням проблем петрології та геохімії метаморфічних порід докембрію. Р.Я. Белевцев уперше обґрунтував ізобарну регіональну метаморфічну зональність Українського щита, розробив модель інфільтраційного генезису ранньопротерозойських альбітитових уранових родовищ Українського щита. Р.Я. Белевцев досліджував розріз Криворізької надглибокої свердловини, очолював петрографічне вивчення керна цієї свердловини, основним результатом цих досліджень стала побудова нової моделі глибинної геологічної будови Криворізького залізорудного басейну. У 1979 та 1984 рр. у процесі виконання геолого-геофізичних наукових програм Р.Я. Белевцев очолював роботи з вивчення петрографії кристалічних порід океанічного дна в Індійському й Атлантичному океанах. Останні наукові дослідження Рудольфа Яковича були спрямовані на вивчення термодинаміки земної кори, еволюції атмосфери та біосфери під впливом природних і техногенних чинників. Наукові досягнення Р.Я. Белевцева відзначено Премією АН УРСР ім. В.І. Вернадського (1978 р.) та Державною премією України в галузі науки і техніки (1998 р.).

За своєю природою Рудольф Якович був романтиком і поетом. У своїх спогадах він писав: «<...> Мене ніколи особливо не притягала поезія, певне, було досить творчої наукової роботи. Проте раптом із початку ХХІ ст. з мене пішли вірші. Чому так вийшло, не знаю. Може, самі вірші це прояснять <...>». На спогад про матір та її юнацькі захоплення він узяв собі

псевдонім Рудольф Валентинов, а збірку своїх віршів, яку опублікував у 2017 р., назвав «Розсипи віршів напівсерйозних».

Усі незгоди, як і вік, він сприймав із притаманними йому оптимізмом і гумором:

О, как я рад, что спала пелена,
Висевшая годами предо мною,
Я вижу мир, в котором не одна,
А много прелестей, – уже текут рекою.

(2003 р.)

Ми знали Рудольфа Яковича як енергійну людину, знанням, життєвому запалу й силі якої могли позаздрити більшість сучасних молодих людей. До останнього Вчений керував відділом екологічної геології та термодинаміки геосфер і науковим еколого-геохімічним семінаром Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України». Не забуваємо, що покоління Рудольфа Яковича належить до дітей війни, покоління, яке росло та виховувалося під час Другої світової війни, якому були відомі всі жахи та негаразди життя під час війни. Не пройшла повз нього і російська агресія, він пережив жахливі два місяці окупації в Ірпені. На жаль, Рудольф Якович не дочекався нашої перемоги та закінчення війни, хоча всім серцем вірив у це.

Наукова громадськість і освітяни України, колеги та друзі широко сумують через смерть Рудольфа Яковича Белевцева та висловлюють свої співчуття його родині. Він залишиться в нашій пам'яті Вченим, Учителем, Керівником, який з оптимізмом дивився в майбутнє та щиро вболівав за вільну незалежну Україну.